

Asia: VN/27217/2021

Valtioneuvoston periaatepäätös yrittäjyydestä

Lausunnonantajia pyydetään vastaamaan seuraaviin kysymyksiin:

1. Onko yrittäjyyden periaatepäätöksessä otettu huomioon yrittäjyyden edistämisen näkökulmasta keskeisimmät asiat?

Ei. Mitä lisäisit tai muuttaisit? [On hyvä, että periaatepäätöksen tavoitteena on muun muassa lisätä yritysten kasvuhakuisuutta vauhdittamalla yritysten kestävästä kasvusta, työllistymistä ja uudistumista huomioiden erityisesti digivihreäsiirtymä. Ympäristöministeriö lausuu, että sen lisäksi että kestävyys ja vihreä siirtymä on huomioitu periaatepäätöksen otsikkotasolla, jatkovalmistelussa tulee varmistua, että nämä asiat myös laajemmin sisältyvät periaatepäätöksessä esitettyihin toimenpiteisiin. Olisiko esimerkiksi periaatepäätösluonnoksen III toimenpiteen 1.3 kohdassa mahdollista olla selkeämmin mukana pk-sektorin vihreän siirtymän osaamisen vahvistaminen? Puhtaan teknologian ja luonnonvarojen säästävien materiaalihankintojen ratkaisuihin sekä ilmastosopeutumisen tarpeissa on valtavasti globaalia liiketoimintapotentiaalia. Tämä tulisi huomioida sekä yrittäjyysstrategiassa että periaatepäätöksen toimenpiteissä. Myös yritysten vastuullisuuden tulisi olla yrittäjyysstrategia -työssä mukana siten, ettei vain viitattaisi vastuullisuuden merkityksen kasvavan, vaan että vastuullisuus on perusedellytys ja tulevaisuuden kilpailuvaltti. Yrittäjyysstrategian keskeisimpänä tavoitteena on tunnistaa ne strategiset linjaukset ja käytännön toimenpiteet, joilla kannustetaan yrityksiä uudistumaan ja kasvamaan kestävästi. Kestävän kasvun tavoite nousee esiin myös periaatepäätösluonnoksessa. Tähän tavoitteeseen olisi tarvetta paneutua syvällisemmin. Hallituksen kestävyystiekartan (2021) mukaan mm. ekologisen kestävyuden edellytyksenä on, että ihmisen ja yhteiskunnan toiminnan synnyttämä ympäristökuormitus ja vaikutukset ympäristöön ovat tasolla, jolla ne eivät uhkaa ekosysteemejä eivätkä aiheuta laji- ja luontokatoa.]

2. Mitä tulisi erityisesti ottaa huomioon yrittäjyyden periaatepäätöksen toteuttamisessa?

-

3. Ovatko yrittäjyyden periaatepäätöksen toimenpiteet poikkihallinnollisen yhteistoiminnan ja koordinaation varmistamiseksi riittävät (toimenpide 6.1.)?

Kyllä.

4. Ovatko esitetyt seurantamittarit kattavat yrittäjyyden periaatepäätöksen seuraamiseksi (kohta IV)?

Periaatepäätösluonnoksen seurantamittareissa on mainittu yhtenä seurannan välineenä yritysten uudistumisen osalta investoinnit digivihreään siirtymään. Jos otetaan huomioon, että koko periaatepäätöksen yksi kuudesta toimenpidekokonaisuudesta on yritysten kasvuhakuisuuden lisääminen vauhdittamalla yritysten kestävä kasvua, työllistämistä ja uudistumista, jatkotyössä voitaisiin harkita, löytyisikö lisää mittareita kuvaamaan yritysten vihreää siirtymää. Olisiko esimerkiksi mahdollista kehittää mittareita kestävä kehitystä edistävien uusien yritysten ja ns. cleantech yritysten osalta?

5. Miten voidaan kehittää ministeriöiden välistä poikkihallinnollista yhteistyötä yrittäjyyden periaatepäätöksen toteuttamiseksi?

Ympäristöministeriö pitää hyvänä poikkihallinnollista yhteistyötä ja sen kehittämistä yrittäjyyden tarkastelussa ja seurannassa. Yrittäjyyden ilmiöpohjainen tarkastelu säännöllisesti yli hallituskausien lisää avointa vuoropuhelua ja palvelee säädösvalmistelua, suunnittelua ja aluekehitystä. Ympäristöministeriö lausuu, että se vastaa kuitenkin itse edelleen hallinnonalansa säädösvalmistelusta ja ohjauksesta.

6. Muut mahdolliset huomiot yrittäjyyden periaatepäätökseen.

Jatkovalmistelussa tulisi huomioida jo tehty ja tekeillä oleva työ mm. ympäristöllisen luvituksen sujuvoittamiseksi. Säädösvalmistelun ohella esimerkiksi ympäristöhallinnossa on kehitetty toimintatapoja ja viranomaisten ohjausta sekä edistetty lupamenettelyiden digitalisaatiota ja sähköisiä asiointijärjestelmiä. Tätä työtä jatketaan edelleen. Lupaprosessien sujuvoittamisessa hallintotuomioistuinten pitkät käsittelyajat on merkittävä haaste, joka on syytä huomioida pyrkimällä parempaan resursointiin.

Periaatepäätösluonnoksen kohdasta III (ministeriöiden toimenpiteet) kohdasta 2.8 tulisi ensinnäkin poistaa lause: "Selvitetään syyt yli vuoden kestävien lupamenettelyjen taustalla." Ympäristölupia koskien tämän sisältöinen selvitys on jo valmistunut Suomen ympäristökeskuksen toteuttamana marraskuun lopussa 2021. Selvitys on julkaistu ympäristöministeriön julkaisusarjassa (2021:35). Selvityksen kohteena olivat aluehallintovirastojen käsittelemät ympäristöluvat kolmen vuoden otannalla vuosilta 2018–2020.

Periaatepäätösluonnoksen samaisesta kohdasta 2.8 tulisi lisäksi poistaa lause: "käsittelyajan vähentäminen pääsääntöisesti alle vuoteen (pl. puutteellisen hakemuksen takia hakijan hakemuksen täydentämiseen kuluva aika) ympäristön suojelun tasoa tai lupakäsittelyn laatua vaarantamatta." Kyseinen teksti on suora lainaus hallituksen puoliväliriihen kirjauksesta keväältä 2021 ja se koskee ympäristöministeriön toimivallassa olevaa yksittäistä asiakysymystä. Yrittäjyyden periaatepäätöksen ei tulisi kohdistua yksittäisen ministeriön toimivallassa olevaan seikkaan. Periaatepäätösluonnoksen kohta 2.8 on kohdistettu kaikille ministeriöille ja hallinnonalan virastoille ja laitoksille sekä alue- ja paikallishallinnolle, joten kohdassa olevan tekstin tulee olla luonteeltaan yleisemmällä tasolla pyrkimyksissä halutun tavoitteen saavuttamiseksi. Tavoite yritysten lupaprosessien sujuvoittamisesta on sinänsä kannatettava ja työtä tämän tavoitteen edistämiseksi on ympäristöhallinnossakin tehty jo edeltävän kymmenen vuoden ajan, ja sitä jatketaan edelleen. Yllä mainittu tuore selvitys kuitenkin osoitti, että ympäristölupien pidemmät käsittelyajat johtuivat osin luvanhakijoista itsestään ja vain osin viranomaisista tai lupahakemuksen kohteena olevasta toiminnasta. Lupakäsittelyjä koskeva määräaika ei siten toimisi ratkaisuna käsittelyjen nopeuttamiseen. Sujuvoittamistavoitetta tulee tukea erilaisin toimenpitein ja niitä ei voida kohdistaa vain viranomaispuoleen, eikä yksittäiseen toimialaan.

OECD:n tuoreessa selvityksessä Sääntelyn vaikutus ulkomaisiin sijoituksiin Suomessa (2021) yritysten toimintaympäristön digitalisointi tunnistettiin yhdeksi merkittävimmistä tekijöistä yritysten hallinnollisen taakan keventämisessä. Kehittämällä lupamenettelyiden digitalisaatiota voitaisiin raportin mukaan lyhentää edelleen käsittelyaikoja ja pienentää hallinnollisia maksuja. Ympäristöministeriö pitää erittäin tärkeänä digitaalisen toimintaympäristön kehittämistä; toimijoiden välisten tietojärjestelmien yhteentoimivuutta ja tiedon yhteiskäyttöisyyttä on mahdollisuuksia edelleen selvästi parantaa.

Lopuksi: Yrittäjyysstrategiassa toimintaympäristön merkittävimiksi pidemmän aikavälin haasteiksi on tunnistettu työvoiman saatavuus, investointien matala taso ja tuottavuuden verrokkimaita heikempi kehitys. Ympäristöministeriö lausuu, että jatkovalmistelussa on tärkeää huomioida ekologisesti kestävä, viihtyisä ympäristön ja toimivan yhdyskuntarakenteen merkittävyys tärkeänä työvoiman ja investointien vetovoimatekijänä sekä näiden vaikutus osaltaan myös työn tuottavuuteen.

Damski Juhani
Ympäristöministeriö

Jylhä Sanna
Ympäristöministeriö